

Leto XX.

Številka 6.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1904.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Metod Dolenc</i> : Kazenska obnova po §-u 356, t. 3 k. pr. r. z ozirom na načelo §-a 172 k. z.	161
2. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo.	
a) Pri poljskih služnostih je v petitu določiti gospo- dujoče posestvo. Gospodujoče posestvo ali sredstvo za izvrševanje služnosti pravice?	167
b) Tožba za opravičenje zemljiškoknjižne predznambe služnostne pravice, ustanovljene potom pogodbe, je dopustna, ako bi bilo tudi mogoče dobavi vode iz javnih ozirov administrativnim potom ugovarjati	173
c) Prizivno sodišče je upravičeno presojsati tudi brez dopolnitve dokazovanja dokazano oceno prvega sodnika in jo reformirati, če jo spozna za nepravo	178
d) K uporabi §-a 45 c. pr. r.	179
e) Ali je dovoljena prisilna uprava pri podjetjih pe- riodičnih tiskovin?	180
3. Izpred upravnega sodišča. Obrtno pravo.	
Ako se izda pismeno posvarilo po §-u 138 <i>lit. c)</i> obrnega reda, je smatrati to za kazensko postop- panje obrtne policije. Kot obrtnopolicijska ureditev po zmislu §-a 54 obrt. r. se značijo le splošne odredbe, ne pa ukazi za posamezen slučaj	183
4. Listek.	
I. znanstveni shod čeških pravnikov v Pragi. (Konec prihodnjič.)	185
5. Razne vesti	190

Slovenski Pravnik.

Leto XX.

V Ljubljani, 15. junija 1904.

Štev. 6.

Kazenska obnova po §-u 356, t. 3 k. pr. r. z ozirom na načelo §-a 173 k. z.

Za kvalifikacijski znak »višine zneska« po §-u 173 k. z. ni razločka, ali je storjena škoda izvirala iz ene ali več tatvin. To načelo je uveljavljati, čeprav je izrecno predpisano le za tatvino, brez izjeme tudi za vse slučaje, v katerih je odvisna kvalifikacija ali odmera kazni od določenega zneska škode, tako tudi za goljufijo, poneverbo in hudobno poškodbo tuje lastnine. Po čl. I. razglasilnega patenta kazenskega zakonika je bil dvorni dekret od 20. marca 1812 (glej Manzovo izdajo pri §-u 173 kaz. zak.), ki je to uporabo za goljufijo in poneverbo naravnost predpisaval, sicer razveljavljen, toda brezdvomno je analogna uporaba navedenega načela pri presoji sličnih kazensko-pravnih slučajev dopustna; ako temu ne bi bilo tako, prišli bi do velikanskih nedoslednosti v uporabi kazenskih določeb (glej razsodbo kas. dvora od 15. marca 1889 št. 15.229, Nowakova zb. št. 1260).

Herbstov komentar in Waser (Allg. oest. G. Z. 1875, št. 32 in 33) uči: Ako pride na dan tatvina, ki je bila učinjena še pred drugo tatvino, radi katere je bil storilec že pravokrepno obsojen, tedaj je tudi v tem slučaju seštetje vseh teh zneskov po tatvinah povzročene škode obligatorno, in ako se znači po seštetju zneskov tatvina skupno za kriminalno, dočim je bil storilec obsojen le radi prestopka, je potem vzrok za kazensko obnovo v zmislu §-a 356 t. 3 k. pr. r.

Posledice tega naziranja so, da bi bil storilec v slučaju nove, vsled kazenske obnove povzročene razsodbe z ozirom na določbo §-a 176 II a) k. z. na boljšem, kajti njegovi, recimo, dve tatvini bili bi le enkrat predmet razsodbe; storilec bi bil pri prihodnji tatvini s storjeno škodo čez 10 K — če drugih hudo-delstvenih momentov ne bi bilo — še varen pred uporabo §-a 176 II a) kaz. zak. Takisto bi se prihodnja tatvina štela

še le za prvi povratek, kar bi pri odmeri kazni vplivalo v ugodnem zmislu za storilca.

Ta Herbst-Waserjev nauk pa so novejši kriminalisti tako v teoriji, kakor tudi v praksi zavrgli in to po pravici. Izhajati je iz načela §-a 173 kaz. zak., kako je izračunati visokost škode, učinjene s tatvino, in vprašati se je, ali je dopustno sešteti zneskov škode, izvirajoče od takih tatvin, katere so bile že predmet kazenske razsodbe. — Možni so trije slučaji. Na dan pride tatvina (goljufija, poneverba itd.), storjena pred drugo že sojeno tatvino

a) ki je sama ob sebi prestopok, ki bi se pa značila tudi kakor celota skupaj z že sojeno tatvino le za prestopok;

b) ki je sama ob sebi hudodelstvo, že sojena tatvina pa naj se znači ob sebi za hudodelstvo ali prestopok;

c) ki je sama ob sebi prestopok, a kakor celota z že sojeno tatvino, ob sebi prestopkom, bi pa bila hudodelstvo.

Nedvomno mora veljati Herbst-Waserjev nauk, ako je pravi, za vse tri slučaje, torej tudi za slučaj a); kajti jasno je, da bi bil inače storilec z ozirom na določbo §-a 176 II a) k. z. tudi v tem slučaju na slabšem, ker bi bil sicer z dvema razsodbama, torej že dvakrat kaznovan. Po kakih kazenskopravnih določilih pa bi se moglo dve tatvinski dejanji, obe — prestopka, spraviti kot enoten prestopok potom kazenske obnove pod eno razsodbo, to vprašanje se pač ne da razrešiti. § 480 k. pr. r. uveljavlja sicer načela XX. poglavja k. pr. r. tudi za kazensko obnovo pri prestopkih, a vseh teh določeb ni nobena — tudi ne potom analogije — uporabna za dani slučaj; kazenska obnova je torej v takih slučajih izključena.

Kako je ravnati v slučaju b)?

Če se ne oziramo na Herbst-Waserjev nauk, priznali bomo v tem slučaju, da je uvesti kazensko postopanje zaradi hudodelstva tatvine (poneverbe itd.) brez formalnosti in brez ozira na že sojeno tatvino (poneverbo itd.) v zmislu določbe §-a 363, t. 3 k. pr. r. po splošnih predpisih, kajti tu so se »pokazali razlogi za sum drugega, že poprej storjenega kaznivega dejanja«. Ako pa se izvajajo stroge konsekvence Herbst-Waserjevega nauka, trebalo bi tudi tu storilca ščititi pred »prenaglo« uporabo določbe §-a 176 II a) k. z. In istinito je sličen slučaj opisan v

»Allg. oest. Ger. Ztg.« št. 24 l. 1880, v katerem je dozorel napominani nauk do presenetljive posledice.

Obtoženec je namreč priznal, da je kakor agent neke zavarovalne družbe poneveril znesek 170 K 44 h; iz kazenskih poizvedeb pa se je dognalo, da je bil že enkrat obsojen radi hudodelstva poneverbe, ker je poneveril dve srečki, kar se je pa zgodilo šele po prvonavedeni poneverbi 170 K 44 h. Državno pravdnništvo je nastopilo pot, pokazano v §-u 363, t. 3 k. pr. r., a sodeče sodišče mu ni pristalo tega pota, češ, poneverba spada — kakor tudi tatvina in goljufija — k tistim kaznivim dejanjem, pri katerih naj se sešteje iz vseh kaznivih dejanj izvirajoča škoda in na tej podlagi naj se razsodi, ali je učin hudodelstva podan. Le skupna svota teh zneskov tvori v §-u 356 k. pr. r. omenjeno »v resnici storjeno hudodelstvo«. Od javnega obtožitelja zasledovani slučaj, ki je bil začet pred drugim že sojenim enakim dejanjem, pa se ne znači za drugo že poprej storjeno dejanje, kakršno ima § 363 t. 3, odnosno § 265 k. pr. r. v mislih. Po konsekvenci Herbst-Waserjevega nazora, moralo je sodišče ob nedostajanju splošnih pogojev po §-u 356, t. 2 k. pr. r. storilca popolnoma — oprostiti!

Vsled vložene ničnostne pritožbe je izpodbijal tedanji generalni prokurator Glaser to razsodbo kakor nično in pri tem povdarjal sledeče: § 173 k. z. določuje le v ta specialni namen, da naj se kaznujejo dejanja, ki se značijo kakor hudodelstva zaradi višine zneska storjene škode, po strožjih določilih o hudodelstvih, da pri tem (»dabei«) ni razločka, ali izhaja ta znesek iz več enakočasnih ali ponovljenih ugrabkov, iz česar se pa še ne sme izvajati, da so vse tatvine, poneverbe itd., ktere je kdo učinil pred svojo prvo ali po svoji zadnji kazni, samo eno kaznivo dejanje.

Kasacijski dvor je priznal le-tem izvajanjem upravičenost ter je obsodil storilca radi hudodelstva poneverbe vsled pridržanja 170 K 44 h.

Poglejmo si slednjič še slučaj c) поближе! Herbst v svojem komentarju ne podaje natančnejše argumentacije svojega nazora; Waser pa ga utemeljuje po priliki tako: On priznava, da seštetje zneskov storjene škode iz več različnih kaznivih dejanj po zmislu §-a 173 k. z. ne more spremeniti obstoječe množine

storjenih dejanj v enotno dejanje, vendar trdi, da učinkuje načelo §-a 173 k. z., da v kazensko-pravnem oziru posamezni ugrabki postanejo deli celotnega dejanja, in da jih je smatrati z ozirom na kazensko obnovo po §-u 356, t. 3 k. pr. r. za eno dejanje.

Da bi dokazal nepravilnost nasprotnega nazora, se sklicuje Waser na konkreten slučaj: *A* je bil obtožen radi hudodelstva tatvine, započete pri eni in isti priliki na škodo *B*-a v znesku 40 K in na škodo *C*-a v ravno tistem znesku; obsojen je pa le radi tatvine, storjene na škodo *B*-a, dočim se ga je radi nedostajanja dokazov od obtožbe radi tatvine na škodo *C*-a oprostilo. Ako bi prišle pozneje nove okoliščnosti na dan, katere bi bile sposobne dokazati tudi tatvino na kvar *C*-u, moralo bi se kazensko postopanje na vsak način po §-u 356, t. 3 k. pr. r. obnoviti, ter bi bilo storilca obsoditi na skupno kazen, izmerjeno z ozirom na že izrečeno kazen (§ 265 k. pr. r.). Ako bi pa tatvini na kvar *B*-a in *C*-a ne izvirali iz istega podjetja (pravzaprav nakane), ampak od različnih ugrabkov, bi moral storilec 2 kazni prestati. Waser končuje z vsklikom: V prvem slučaju bi druga kazen prvotno kazen absorbirala, v drugem slučaju pa bi se obe kazni kumulirali. To pač ne potrjuje pravilnosti nazora, da bi trebalo za uporabo §-a 356, t. 3 k. pr. r. identitete dejanja!

Waserjevemu nazoru oporeka Mayer (Kommentar zu der oest. Strafprozessordnung pri §-u 356, t. 3 k. pr. r.) takole: Waserjeva trditev je »petitio principii«, kajti to ravno treba dokazati, da je novo na dan prišla tatvina kazensko-pravno del one tatvine, o koji je že potekla sodba in s to skupaj vzeto enotno dejanje po zmislu §-a 356, t. 3 k. pr. r. Zakon zahteva za obnovo po §-u 356, t. 3 k. pr. r., da se znači dejanje, katero je že bilo predmet obtožbe, pa se je smatralo le za pregrešek ali prestopke — na podlagi novih dejstev ali dokazil za hudodelstvo, n. pr. ako se nanovo izkaže pri tatvini v znesku 20 K, ki je bila za prestopke sojena, da se je izvršila na zaklenjenih rečeh. V Waserjevem slučaju ni postalo predmet ponovljene obtožbe dejanje, ki je od sojenega po času, kraju in nakani storilca povsem različno; zato pa nedostaje zakonitega pogoja, namreč istosti dejanja. Iz tega razloga izvaja Mayer, da ima tu mesto § 363, t. 3, ne pa § 356, t. 3 k. pr. r.

Tej argumentaciji pač ni kaj oporekati. Vzprejeli so jo tudi novejši kriminalisti. Tako pravi Janka k tolmačenju načela §-a 173 k. z., da je predpogoj za seštetje, »die aufrechtstehende Strafbarkeit« (po načelu »ne bis in idem« mu torej že sojene tatvine niso seštevne); Finger pa uči, da je seštetje zneskov v zmislu §-a 173 k. z. samo tedaj na mestu, »ako še ni državna pravica do kaznovanja, ki je nastala iz časovno vsaksebi ležečih dejanj, potom razsodbe formulirana«. Žal, da se ni Lammach v svojem »Grundriss«, omenjajoč izjemo §-a 173 k. z. od načela §-a 267 k. z., predmetnega vprašanja dotaknil.

Mayerjevega nazora se drži tudi praksa c. kr. višjega sodišča v Gradcu, katero je v novejšem času storilo sklep (od 9. januarja 1904, D 6/4/1), da je zavrnilo pritožbo državnega pravdnštva zoper odločbo, s katero je sodišče predlog na kazensko obnovo v naslednjem slučaju odbilo: Obdolženec je izvršil dve tatvini, skupno hudodelstvi, časovno pred drugo tatvino, ob sebi prestopkom, radi katerega je pa bil že obsojen ter je kazen tudi prestal. Državno pravdnštvo je zahtevalo kazensko obnovo glede zadnjeimenovanega dejanja, tako da bi se o vseh 3 tatvinah sodilo kakor ob enotnem dejanju. Višjesodni razlogi poudarjajo, da gre tu za tatvino, ki je sama na sebi hudodelstvo, katero pa ni z že sojeno tatvino v nikaki zvezi po zmislu kazensko-pravnega reda, ter se raditega v tem slučaju tudi z uporabo §-a 173 k. z. ne more konstruirati enotnega dejanja.

Baš praksa ima pač velik interes, da se je nauk Herbst-Waserjev odklonil; kajti doslednja uporaba taistega bi privedla kazensko pravosodstvo do velikih nepravil. Vzemimo na pr. slučaj, da je bil star grešnik, tat iz navade, že večkrat zaporedoma obsojen, da je že presedel dober del svojih let v zaporih. Nakrat potem pa se dožene, da je pred vsemi tatvinami, radi kojih je kazen že dostal, ko še ni imel petnajst let, ukradel iz nezaprtega prostora predmet, vreden pod 50 K, pri čemer pa kaznivost tatvine še ni zastarala, ker škode ni poravnal. Ako bi trebalo tudi tu smatrati vsa storilčeva dejanja v kazensko-pravnem zmislu za enotno celoto, nastane vprašanje, glede katerih tatvin treba obnove? Najbrže glede vseh, ali ka-li; torej bi trebalo tudi nekake poglobitve glavne razprave z vsemi starimi dokazili? Z eno besedo: izpodbijano načelo gre »ad absurdum«!

Pri vsem tem pa nastane vprašanje, ali ni po nazoru, ki ga priznavamo pravilnim, storilec z ozirom na določbo §-a 176 II a) kaz. zak. vendarle na slabšem? — Po besedilu navedene določbe bi se morda to vprašanje potrdilo, po duhu njenem pa ne.

Razlog, da se postopa hujše zoper tatu, ki je bil že dvakrat radi tatvine kaznovan (ne samo dvakrat poprej »obsojen«, dasiravno ni treba, da bi bil zadnjo kazen tudi že popolnoma prestal), je ta, da zakon fingira pri njem tako moralno propadlost, da ga navadne kazni ne morejo več poboljšati, in da je treba strožjih sredstev, ako naj ga naložena kazen vendarle še spravi na pravo pot poštenja. Iz tega splošno priznanega načela samega je torej izvajati, da ima določba §-a 176 II a) k. z., navedena v zakonu takoj za določbo o tatovih iz navade, v mislih drugi povratek, to je, drugo ponovitev tatvine od strani osebe, ki je bila radi tatvine že kaznovana; torej pa določba §-a 176 II a) k. z. ni tam na mestu, kjer gre za sodbo glede tatvine, ki je bila izvršena časovno že pred drugimi, že sojenimi tatvinami. To načelo velja tako izključno, da niti v tem slučaju ni moči uveljaviti določbe §-a 176 II a) k. z., ako je bil storilec sicer že dve kazni radi tatvine prestal, a je pri tem bila naložena druga, časovno poznejša teh kazni radi tatvine, — izvršene časovno pred prvo-sojeno. Kajti v tem slučaju mora veljati šele tretja tatvina za podlago sodbe kakor prvi povratek k tatvini; vsaj prvo-sojena tatvina ni bila nikak povratek, ko takrat storilec še ni bil kaznovan radi tatvine, katero je najprvo storil. Ta nazor je obširnejše utemeljen v odločbi kasacijskega dvora od 6. septembra 1900, št. 6687, Manzova zbirka št. 2504, kjer se izvaja še nastopno: Zoper storilko sta potekli v tistem slučaju formalno res že dve obsodbi radi tatvine, toda materijalno se je izrekla zoper njo vendarle ena kazen. Ako je storilka zakrivila tatvino v več ugrabkih, bilo bi po §-u 173 k. z. zneske seštetiti. V zmislu načela §-a 173 k. z. in ne manj po določbah §-ov 34, 35, 267 k. z., pa §-a 56 k. pr. r., bi bilo izreči radi vseh pred sodbo započetih tatvin le eno sodbo z enotno kaznijo. Dejstvo, da je postal en del kaznivih dejanj sodišču šele po prvi sodbi znan, ne sme učinkovati, da naj pride obtoženka v

slabši položaj. Ta princip pride v §-u 265 k. pr. r. do polne veljave, in iz tega izhaja, da se ji tudi po ovinku §-a 265 k. pr. r. ne more naprtiti osebne kakovosti v zmislu §-a 176 II a) k. z., ki bi pri normalni proceduri ne nastopila. Justični ministerijalni ukaz od 21. novembra 1882, št. 18.093 označuje tedaj popolnoma pravilno, da je kazen, katera se izreče z uporabo §-a 265 k. pr. r., le dodatek k prvoizrečeni, z obema razsodbama izrečena kazen pa enotna kazen. —

Iz gorenjega razmotravanja torej izhaja, da v označenih slučajih po duhu kazenskega zakonika niti ni storilec nasproti določbi §-a 176 II a) k. z. na slabšem, niti se mu logično ne more pri izmeri kazni imputirati obtežilne okolnosti povratka k tatvini, ako se ozira na one tatvine, radi kojih je kazen že prestal, a jih je izvršil šele po tatvini, ki je ravno predmet sodbe. S tem pa so ovrženi zadnji ugovori, ki se uveljavljajo za Herbst-Waserjev nauk.

Dr. Metod Dolenc.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Pri poljskih služnostih je v petitu določiti gospodujoče posestvo. Gospodujoče posestvo ali sredstvo za izvrševanje služnosti pravice?

V tožbi je zahteval M. G. proti J. Z. sodbo:

Toženi J. Z., posestnik v Adergasu, je dolžan priznati, da tožniku pristojna pravica vožnje čez njegovo, k vložku št. 99 kat. obč. V. spadajočo parcelo št. 636 v smeri *a—b* pod *A* priloženega prerisa iz zemljiškoknjižne mape, to je v smeri, ki drži z glavnega pota iz Kranja proti velesovski cerkvi ob levi strani krenjeno navzgor mimo jablane in nadaljevaje mimo njegove hiše in sicer med hišo in njegovim hlevom in podom do tožnikovega poda — ter plačati stroške.

Pri ogledu se je izkazalo, da sta stranki soseda tik okrajne ceste, da ima tožnik do ceste dva dohoda do svojega poda, izmed katerih drži sporni čez tožiteljevo dvorišče, drugi pa se

tega dvorišča ne dotakne. Vožnja čez dvorišče toženca ima za tožitelja le pomen glede tistih njiv, ki jih ima zapadno od svoje hiše in sicer ima tožitelj tam njivo »pri G.« Razen tega jemal je tožitelj do lanskega leta v tem kraju njive v najem. Lani je pa kupil tik njive »pri G.« njivo »Č.« ter napravil na tej njivi kozolec. Na predlog toženca naj tožitelj izjavi, za katero gospodujoče posestvo zahteva služnostno pravico, trdil je tožitelj vprvo, da zahteva osebno služnostno pravico, a tekom zaslišanja prič je dostavil, da je izvrševal vožnjo v korist svoje stavbene parcele št. 641/1, kjer stojita njegova hiša in pod. Petit tožbe je ostal neizpremenjen.

Prva sodba se je glasila tako:

Toženec je dolžan pripoznati, da pristojna tožniku kot lastniku stavbene parcele št. 641/1 in njive »pri G.« služnostna pravica vozne poti čez njegovo stavbeno parcelo št. 636 po progi *c—d—e—f* mimo jablane in severno naprej do njegove (tožnikove) stavbene parcele št. 641/1 k. o. V. — toženec mora tožitelju to vozno pot dopustiti v izvrševanje in mu plačati na 102 K 90 h določene stroške.

Razlogi.

Po soglasnem pričevanju Marije D., Marjane C. in Marije B. je dokazano, da tožnik izvršuje vožnje po sporni progi že nad 30 let. Sodišče nima nobenega povoda, dvomiti nad neresničnostjo teh pričevanj, ker izpovedbe teh prič niso nikakor omajane po drugih pričevanjih, nasprotno pa so podkrepljene po pričah Mici S., Rozaliji P., Janezu S., Andreju R. in osobito Mariji Č. (tašči toženca samega).

Tožnik je torej služnostno pravico, voziti po tej sporni progi, v zmislu §-a 1470 o. d. z. pridobil potom priposestovanja. Očividno je, da je bila raba te služnosti v korist tožnikovi hiši p. št. 641/1 in pa osobito njegovi njivi »pri G.« Vprašanja, ali tožnik na nedopusten način razširja služnost, pa ni rešiti v okviru le-te konfesorne tožbe, kajti toženec ni stavil kakega določenega predloga, da se morda vidi razširjenje služnosti v tem, ko tožnik vozi pridelke raz šele letos prikupljeno njivo »Č.«, marveč je toženec ugovarjal razširjenje splošno, češ, da tožnik rabi tako sporno pot, kakor tudi pot čez mostiček.

Res sta zvedenca izrekla, da je za toženca raba obeh potov sitna. Po §-u 484 o. d. z. je v istini služnosti utesnjevati, v kolikor dopušča to njih narava in njih namen. Pri določitvi, ali je služnost utesniti, je pa v prvi vrsti gledati na udobnost upravičenca. In v tem oziru sta zvedenca podala mnenje, da je vožnja po sporni progi mnogo ugodnejša tožniku, nego vožnja čez mostiček. Z ozirom na to dejstvo in pa na dokazano priposestvovanje vozne poti po sporni progi bi smel toženec z uspehom ugovarjati razširjanje le glede vožnje čez mostiček.

Vsled priziva toženčevega je zaslišalo prizivno sodišče vnovič vse tiste priče, ki so trdile kaj pozitivnega v korist priposestvovanja, in so te priče govorile na drugi instanci še mnogo odločneje, nego pri sodnem ogledu.

Prizivno sodišče je potrdilo sodbo prvega sodnika, poseglo pa je radi »popravka«, ne da bi se bil tožnik pritožil, na prvotni petit sodbe, in pripoznalo tožitelju tudi stroške prizivne obravnave v znesku 182 K 60 h.

Razlogi.

Prizivatelj očita prvosodni sodbi ničnost v zmislu §-a 477, št. 9. c. pr. r.: 1.) ker se sodba ne zлага z zahtevami tožbe in 2.) ker je nejasna in sama sebi nasprotujoča.

Ad 1.) navaja prizivatelj, da je sodnik vkljub §-oma 404 in 405 c. pr. r. tožniku prisodil zaželjeno služnost vožnje v korist stavbene parcele št. 641/1 in njive »pri G.«, dočim je tožnik to služnost le zahteval kot lastnik navedene stavbene parcele in sicer to le do poda.

A taka napaka sodbe ne tvori navedenega ničnostnega razloga, kar se iz besedila §-a 477, št. 9 c. pr. r. takoj razvidi.

Ad 2.) navaja prizivatelj, da je sodba, v kolikor ista priznava služnost vožnje v prid stavbeni parceli št. 641/1, ne da bi razlikovala med hišo in podom, in v kolikor priznava tudi vožnjo od poda nazaj, dasi te vožnje tožitelj glasom razlogov še zahteval ni, — tako nejasna, sama sebi nasprotujoča, da se sploh ne ve, »kaj« se je tožitelju priznalo in da se ne da zanesljivo pretehtati.

V tej točki pa zadostuje se sklicevati na vsebino sodbe, iz katere je jasno razvidno, kaj je sodnik tožniku prisodil, in nasprotja sodbe se seboj ni najti, nego sodba se zлага z razlogi

Kar se tiče nadaljnjih prizivnih razlogov, da je namreč prvi sodnik napačno uvaževal stvarni položaj in da je tudi pravna presoja napačna — tudi v tem oziru priziv ni opravičen.

Omeniti je treba, da tožnik svojega tožbenega zahtevka ni spremenil in je torej treba presoditi, je li ta zahtevak po dognanih dokazih in podatkih cele razprave utemeljen. Ni se treba spuščati v rešitev vprašanja, ali si zares skuša tožnik pridobiti služnostno pravico v prid nanovo prikupljene njive »Č.« in ali si razširja sicer pripoznano mu pravico vožnje v nesporni smeri *i—k*, oziroma od poda parc. št. 641/1 do kozolca in nazaj na ta način, da hoče preložiti tiste vožnje, katere je poprej izvrševal po nespornih potih, na pot mimo toženčeve hiše po črti *c—d—e—f*.

Tožnik sam niti v tožbi, niti v razpravi ni zahteval, da bi se mu pripoznala služnost glede novo prikupljene njive »Č.«, on splošno le zahteva, da se pripozna, da mu pravica vožnje čez toženčevo parcelo 636 pristojna v smeri *a—b* tožbenega obrisa, oziroma po lokalnem ogledu označeni progi *c—d—e—f*, to je v oni smeri, ki je v petitu označena — do njegovega poda. V tem pogledu pa se sklicuje tožnik na razne priče trdeč, da je razne poljske in druge pridelke po sporni progi *c—d—e—f* do poda že več nego 30 let javno, mirno in neoporečno dovažal.

Toženčev ugovor, da si tožitelj lasti vozno pravico le v korist svoje pred enim letom kupljene njive »Č.«, ker poprej ceste v sporni smeri *c—d—e—f* ni potreboval in ker je vse potrebne vožnje do hiše, oziroma do poda p. št. 641/1 opravljal po občinskem potu in dalje čez mostiček *i—k* naprej do stavišč — je popolnoma neutemeljen.

Že na prvi inštanci je več zaslišanih prič soglasno izpovedalo, da je tožnik opravljal vožnje po sporni progi in ravno tako, kakor se zahteva v tožbi, že nad 30 let; odnosno so to pričevanje bistveno podkrepile druge priče. Nobena teh prič ni potrdila, da bi si lastil tožnik kako novo vozno pravico, marveč iz teh pričevanj izhaja, da je tožnik neovirano razne poljske in

druge pridelke dovažal do svojega poda čez sporni del toženčevega sveta in to z njive »pri G.«, kakor z drugih, v najem vzetih njiv.

Kar so te priče potrdile, pa se popolnoma zлага s tožbenim petitom in o razširjenju služnosti ne more biti govora.

Prizivno sodišče je z ozirom na toženčeve navedbe, da se pričam ni pojasnilo, zakaj se gre, in da mogoče niso v mislih imele vseh za priposestovanje služnosti potrebnih okolščin — dopolnilo dokaz z zaslišanjem onih prič, katere so posebno važne okoliščine že pred prvim sodnikom potrdile (§ 488 c. pr. r.).

Iz natančnejega zaslišavanja teh prič pa jasno izhaja, da si tožnik nikakor ne skuša pridobiti nove služnosti v korist njive »Č.«, marveč da je opravljal vožnje v sporni progi *c—d—e—f* do parcele št. 641/1 in nazaj gotovo čez 30 let z vsemi onimi potrebščinami, ki tvorijo priposestevanje služnostne pravice v zmislu zakona. Priče so na drugi inštanci pojasnile, zakaj je rabil tožnik razen nesporne proge pri mostičku *i—k* še tudi sporno progo za različne svoje vožnje z njive »pri G.« in drugih njiv. Te priče so namreč izpovedale, da je deloma nemogoče dovažati z močnejše obloženim vozom pridelke čez mostiček *i—k* do poda 641/1, ker je ondi svet jako strm, tesen in kamenit, tako da se z vozom od mostička naprej proti podu ni moči ogibati. — Te izpovedbe prič pa tudi podpira izrek zvedencev, kateri v enakem zmislu trdijo, da je pot v sporni progi *c—d—e—f* za tožnika mnogo ugodnejša. Skratka, o verodostojnosti prič ni nikakor dvomiti in to dokazovanje je pravilno ocenil že prvi sodnik.

Tudi pravna presoja je povsem pravilna, ker je dokazano izvrševanje služnostne pravice v prid tožiteljevega posestva kot realne.

Bilo je torej priziv zavrniti ter sodbo prvega sodnika potrditi, vendar s popravkom, da se prvotnemu tožbenemu zahtevku ugodi, ker se isti popolnoma zлага s podatki razprave in ker ga tožitelj sam ni izpremenil ali utesnil. —

V reviziji je toženec med drugim poudarjal, da je sodba prizivnega sodišča »reformatio in pejus« na škodo toženca, ki je vložil priziv, da torej greši proti določbi §-a 497 c. p. r., da je popolnoma nejasna, da ne navaja gospodujočega posestva in

da če se prvi dve inštanci sklicujeta na to, da se je služnost izvrševala v korist stavbne parcele tožiteljeve, zamenjavata gospodujoče posestvo s sredstvom za izvrševanje služnostne pravice.

C. kr. najvišje sodišče je dne 26. aprila 1904 spoznalo tako:

Reviziji se deloma ugodi in sodba prizivnega sodišča spremeni tako, da pristojna tožniku kot lastniku njive »pri G.« pravica vožnje v sporni smeri, da ima toženec povrniti stroške prve stopnje v znesku 102 K 90 h, stroški druge in tretje stopnje pa se pobotajo.

Razlogi.

Revizija se opira na točke 1, 2, 3, 4 §-a 503 c. p. r.

Ničnost v zmislu §-a 477 št. 9 in št. 1 §-a 503 c. p. r. očita pritožba prizivni sodbi zaradi tega, ker je drugi sodnik priznal tožniku, četudi se ta ni pritožil, več pravic od prvega sodnika. Ta ničnost pa ni utemeljena, ker se »reformatio in pejus« na kvar toženca lahko odstrani vsled reformatne rabsodbe, kar se je v tem slučaju tudi zgodilo.

Tudi očitante, da je bilo prizivno postopanje pomankljivo, ni utemeljeno, ker se je s tem, da so se pričē zaslišale vnovič, položaj popolnoma pojasnil in je mogoče stvar rabsoditi temeljito.

Kar se navaja k točki 3. §-a 503, je nedopustno ometavanje uvaževanja dokazov spodnjih inštanc in se na to ne more jemati ozir in tudi ne na županovo izpričevalo, ki se je nedopustno priložilo šele v reviziji.

Drugače pa je z revizijsko točko 4. §-a 503 c. p. r., ki je deloma utemeljena.

Toženec sicer nima prav, če zahteva, da naj se tožba docela zavrne, kajti obe prvi inštanci smatrati dokazanim, da tožnik izvršuje služnostno pravico več kot 30 let čez toženčevo parcelo št. 636. Upravičeno je torej trditi, da je tožnik služnostno pravico priposestoval v zmislu §-ov 480, 1452, 1470 o. d. z.

Utemeljena pa je revizija, ker so pričē dokazale, da je tožnik izvrševal te vožnje le v korist njive »pri G.«, prizivna inštanca pa mu prizna neomejeno služnostno pravico. To je v nasprotju tudi s trditvami tožnika samega, ki so razvidne iz

zapisnika dne 10. decembra 1903. Prizivna inštanca pa tudi ni bila upravičena, toženca, ki se je sam pritožil, postaviti v slabši položaj, nego je storil prvi sodnik.

Prvi sodnik pripozna tožniku servituto vožnje kot lastniku stavbne parcele št. 641/1 in njive »pri G.« in hoče torej priznati služnost tudi v korist stavbne parcele. Ali opomniti je, da se gre po podatkih pravde tu le za ugodnejše obdelovanje njive »pri G.«, ne pa za korist stavbne parcele.

Toženec ugovarja, da se tožnik sploh ni jasno izrazil, ali zahteva realno ali osebno služnost. Ta ugovor ni utemeljen, ker je iz pravde posneti, da zahteva tožnik sporno vožnjo za njivo »pri G.« in je njegova izjava na strani 14, da mu pristojna servituta kot lastniku stavbne parcele št. 641/1, kjer stoji njegov pod, tolmačiti ravno tako, ker je tudi pod le sredstvo za obdelovanje njive »pri G.« in servituta ne more nameravati, podpirati koristi tega pomožnega sredstva.

Tiste njive »pri G.«, katere je imel tožnik v najemu, ne pridejo v poštev, ker gre tu za realno služnost (§ 473 o. d. z.), ravnotako tudi ne njive »Č.«, glede katere služnost še ni priposestovana (§ 1470 o. d. z.).

Reviziji je bilo deloma ustreči in prizivno sodbo premeniti.

Izrek o stroških I. inštanice se opira na določbo §-ov 41 in 50, glede onih druge in tretje inštanice pa tudi na § 43 c. pr. r., ker so imele pritožbe toženca le deloma uspeh.

Dr. V. S.

b) Tožba za opravičenje zemljiškoknjižne predznambe služnostne pravice, ustanovljene potom pogodbe, je dopustna, ako bi bilo tudi mogoče dobavi vode iz javnih ozirov administrativnim potom ugovarjati.

Prva inštanca je tožitelju A z rabsodbo pripoznala, da je upravičen zahtevati predznambo služnostne pravice, ustanovljene po kupni pogodbi z dne 5. februarja 1901 v tem zmislu, da sme tožitelj voditi vodo čez toženčevo parcelo št. 392 k. o. C. in dalje, da sme iz vodotoča na spodnjem koncu pri hiši toženca št. 5 ležeče žage tako kvantiteto vode jemati, kolikor to zahteva vsakočasna potreba tožiteljevega travnika parc. št. 231 k. o. D.

Toženec je prvo sodbo izpodbijal s prizivom ter uveljavljal:

1.) napačno uporabo zakona, češ, da je sodnik

a) ugovor nedopustnosti pravne poti zavrnil, oziroma sodišču stvarno pristojnost pripoznal, dasi v §-u 6 kupne pogodbe z dne 5. februarja 1901 popisani pravici ne gre lastnost služnosti, kajti ravno iz §-a 6 nav. pogodbe je zanesljivo posneti, da tožitelju ni toliko do tega, da sme vodo čez toženčevo parcelo št. 392 d. o. C. voditi, marveč in poglavito do tega, da sme iz vodotoča na spodnjem koncu pri hiši št. 5 ležeče žage takšno kvantiteto vode jemati, kolikor to zahteva vsakočasna potreba travnika parc. št. 231 d. o. D. — To pa, ali se sploh sme kaj in koliko vode, bodisi javne, bodisi zasebne, jemati v svrhu zgoraj navedene uporabe in na kak način se jo sme jemati, je glasom vodnega zakona za Kranjsko z dne 15. maja 1872 št. 16 dež. zak. in posebno glasom §-ov 2 in 5 tega zakona zasebnemu razpolaganju odtegnjeno, marveč odvisna je taka pravica od koncesije političnega oblastva. Za služnost v smislu §-a 497 o. d. z. tukaj ne gre, ker izvira dotični vodotoč iz javnega potoka Bistrice, je torej javen vodotoč, ker tekoči val ostane javna voda, četudi teče po zasebnih tleh, vrhu tega pa vsebuje pravica, popisana v §-u 6 kupne pogodbe, naravnost požiranje javne vode, kar je pa po navedenem vodnem zakonu brez politične koncesije strogo prepovedano.

Če tedaj dovoljuje sodišče vknjižbo takšne služnosti in s tem tudi uporabo in odjemanje javne vode, posega v delokrog političnega oblastva.

b) je sodnik ugovor pomankanja pasivne legitimacije zavrnil, dasi se je služnostno zemljišče toženca (parc. 392) prepisalo na ime novega lastnika F. še preje, nego se je tožencu tožba dostavila.

2.) Napačna ocena dejanskega stanu in dokaznega gradiva je v tem, da je prvi sodnik, ne oziraje se na zgoraj pod 1 a navedene okoliščnosti smatral, da se je v §-u 6 navedene kupne pogodbe uredila služnostna pravica, dasi ni najti za njo niti pravne, niti dejanske podlage. Kajti, ako v zmislu vodnega zakona sme le politično oblastvo koncesijo podeliti za takšno uporabo javne vode, na katero meri § 6 imenovane kupne po-

godbe, ne more pravica do take uporabe tvoriti služnosti, oziroma pogodba zasebnikov glede te uporabe ne more imeti učinka.

Prizivno sodišče v Ljubljani je izpodbijano rzsodbo potrdilo iz nastopnih razlogov:

Prizivni razlog 1 a je očividno neumesten; kajti o vprašanju, je li kaka zemljiškoknjižna predznamba opravičena ali ne, — in le za to danes gre — je kot o zasebnopravnem vprašanju soditi izključno le sodiščem (§ 1 j. n.); da bi poseben zakon sodbo o tem vprašanju prepustil kakim drugim oblastvom, ni najti. Sicer utemeljuje prizivatelj ta razlog z navedbo, da §-a 2 in 5 vodnega zakona za Kranjsko z dne 15. maja 1872 št. 16 dež. zak. v okviru državnega vodnopravnega zakona z dne 30. maja 1869 št. 93 drž. zak. odtegujeta zasebni dispoziciji, ali sme kdo in koliko vode sme vzeti za svojo rabo, v kolikor ne gre za rabo v zmislu §-a 1 zak. z dne 15. maja 1872 št. 16 dež. zak.

To utemeljevanje pa nima na vprašanje pristojnosti ali nepristojnosti sodišča za razsojo današnje pravde nikakega vpliva, pač pa je povzročilo uradno razmotravanje, je li res, da sta se prednik tožitelja in toženec v §-u 6 kupne pogodbe z dne 5. februarja 1901 pogodila o neki »rei extra commercium«; kajti če je to res, ne dalo bi se govoriti o ustanovljenju služnostne pravice (§-i 287 in 880, 878 o. d. z.) ter bi bila predznamba take pravice neopravičena, vknjižba nedopustna (§ 9 zem. z.).

Glasom pogodbe z dne 5. februarja 1901 sta se pogodnika v §-u 6 dogovorila: 1.) da sme tožiteljev prednik v prid svojega travnika parc. št. 231 k. o. D. iz žleba na spodnjem koncu žage pri hiši št. 5, katero je prednik tožitelja tožencu z dotičnim zemljiščem vred z omenjeno pogodbo prodal, toliko vode vzeti, kolikor je bo potreboval in 2.) da sme to vodo po vodotočih, ki na travniku parc. št. 392 d. o. C., tožencu prodanem, že obstoje, voditi (§ 497 o. d. z.), in končno 3.) da se sme ta služnostna pravica vknjižiti v korist lastnika travnika parc. št. 231 d. o. D. pri posestvu, h kateremu spada travnik parc. št. 392 d. o. C.

Le dogovor pod 1.) je take vsebine, da je dvomljivo, ali bi ne spadal njega predmet pod javno pravo in pod »res extra commercium«; ako bi bila dotična voda iz žleba na spodnjem koncu omēnjene žage javna (§-a 2 in 3 zak. z dne 30. maja

1869 št. 93 drž. zak.), kakor se to povdarja v prizivu, pritrditi bi bilo prizivatelju, da služi dogovoru pod 1.) kot predmet »res extra commercium« in da tedaj o služnosti, kakor je označena, ne bi bilo govora. Dotična voda pa ni javna. Pogodnika sta razpolagala o tej vodi kot zasebni lastnini in to popolnoma upravičeno.

V zmislu pogodbe z dne 5. februarja 1901 gre za vodo iz žleba na spodnjem koncu žage, tedaj za vodo v zmislu §-a 4 c in d državnega vodnopravnega zakona z dne 30. maja 1869 št. 93 d. z., katera je po navedenem §-u zasebna lastnina zemljiškega lastnika-toženca — in sicer tako dolgo, ko ni iztekla na tujo zemljo ali v kako javno vodo. Tako vodo pa ima lastnik v zmislu §-a 10 ibid. pravico zase ali za druge rabiti in porabiti, tedaj tudi pravico, jo drugemu dati, oziroma drugemu pravice do te vode odstopiti.

Res je sicer, da je po drugem odstavku §-a 2 vodnega zakona za Kranjsko z dne 15. maja 1872 št. 16 dež. z. dovolitev pristojnega političnega oblastva tudi za rabo zasebnih voda potrebna, pa le v slučaju, ako ima nameravana raba kak vpliv na lastnost, tek in višino vode v javnem vodovju. Prav tako je res, da je taka dovolitev glede zasebnih voda le izjema in da je razen v slučaju §-a 15 a drž. vodnopravnega zakona le policijskega in eventualno prohibitivnega, ni pa, kakor pri javnem vodovju, konstitutivnega značaja, ter da sama na sebi ne more ovirati razpolaganja lastnika v zmislu zgoraj cit. §-a 10, dokler se ne izreče. Ta dovolitev namreč vsebuje le izrek, da nameravano rabo zasebne vode ovira § 2 l. c in v koliko jo ovira, ali pa, da je ne ovira; v zadnjem slučaju ostane pravica lastnika neomejena, v prvem se izreče vodnopolicijskim potom prepoved ali omejitev rabe, katero sme politično oblastvo tudi nasproti vknjiženi služnostni pravici izdati, oziroma zaukazati.

Omeniti je le še, da vprašanje, je li kaka voda javna ali zasebna, sploh rešuje le politično oblastvo, da pa v današnjem slučaju, ko je to vprašanje le predvprašanje za rešitev spora, je li v §-u 6 kupne pogodbe z dne 5. februarja 1901 tvorjena služnostna pravica, pristojna njega rešitev sodišču.

Neosnovan je tudi prizivni razlog pod 1 b, kar že izvira iz §-a 41 c zem. zak., ki tudi določuje, da sodišča sodijo vpra-

šanje, je li kaka predznamba opravičena, dalje pa tudi iz dejstva, da je bil toženec dne 27. novembra 1903, ko se je tožba vložila, še lastnik zemljišča, h kojemu spada parc. št. 392 d. o. C.

Neumestnost prizivnega razloga pod 2 posneti je iz razmotrivanja glede razloga pod 1 a.

C. kr. najvišje sodišče je s sodbo dne 27. aprila 1904 št. 5317 toženčevo revizijo zavrnilo iz razlogov:

Tožba meri na opravičenje zemljiškopravne predznambe služnosti na podlagi pogodbe, s katero se je ustanovila. Vse, kar se hoče pravno uveljavljati, nosi torej značaj zasebnega prava, in ni moči izpodbijati pristojnosti sodišča.

Dognano je po stvarnih dejanskih navedbah, da je v kanalu tekoča voda zasebna voda, ne pa javna. Toženec sicer v tem oziru misli, da je ostalo prizivno postopanje pomanjkljivo, vendar pa sam dejanskega stanu v drugem zmislu označiti ali konkretizovati ne utegne. V tem pogledu pritožba po §-u 503 št. 1 in 2 c. pr. r. ni upravičena.

S stališča §-a 523 št. 3 c. p. r. se skuša omajati dokazna ocena; pa tudi v tem oziru bi bila kritika le dopustna, ako bi se našla protislovja v dejanskih podstavah.

Kar se tiče pravne presoje, treba je zavračati na umestne razloge izpodbijane sodbe ter je še pripomniti:

Ugovor, da služnostna pravica ni natančneje označena, se še uporabil ni kot prizivni razlog in ga torej ni moči več upoštevati. Vendar pa ta ugovor tudi ni utemeljen z ozirom na jasno določilo §-a 6 pogodbe z dne 5. februarja 1901. — Kar se pa tiče vprašanja, je li dopustna ustanovitev služnosti iz ozirov vodnopравnih zakonov, ne gre za to, ali bo sploh in v kateri meri vplivalo politično oblastvo na izvršitev služnosti, marveč le za to, ali je ustanovitev služnosti po zmislu §-a 878 o. d. z. dopustna; o tem pa ne more biti dvoma, kajti to, da bi se dobava vode iz javnih ozirov — in samo za to bi morda šlo — lahko spremila administrativnim potom, še nikakor ne znači ustanovitve služnosti za naravnost nedopustno.

K. W.

c) Prizivno sodišče je upravičeno presoјati tudi brez dopolnitve dokazovanja dokazno oceno prvega sodnika in jo reformirati, če jo spozna za nepravo.

Matija K. je vložil zoper Antona P. pri c. kr. okrajnem sodišču v Rudolfovem tožbo na priznanje neobstoja služnosti živinogonje. Prvo sodišče je zavrnilo tožbeni zahtevek, ker je smatralo toženčev ugovor, da je služnost s 30letnim izvrševanjem priposestoval, dognanim temeljem izpovedeb po tožencu navedenih prič.

Prizivu tožnika je ugodilo c. kr. okrožno sodišče v Rudolfovem v celem obsegu, predruгаčilo prvosodno razsodbo in ugodilo tožbenemu zahtevku, ker, ne da bi bilo dokazovanje dopolnilo, v podatkih dokazovanja I. inštanice ni uvidelo doprinešenega dokaza za uveljavljeno priposestovanje.

C. kr. najvišje sodišče je zavrnilo z odločbo z dne 9. junija 1903 št. 6687 toženčevo revizijo.

Razlogi.

Nobenega revizijskih razlogov št. 3 in 4 § 502 c. pr. r., uveljavljenih v reviziji, ni v tem slučaju.

Z ozirom na § 503 št. 3 c. pr. r. kara revizija, da je prizivno sodišče, ne da bi dokaze ponovilo ali dopolnilo, drugače ocenilo dokaze, kakor prvi sodnik, in da je tako kršilo najvišje, civilnopravni red vladajoče vodilo neposrednosti.

Toda proti temu je nastopno poudarjati. Prizivno sodišče je presojevaje prvosodno razsodbo po §-u 462 c. pr. r. le toliko omejeno, da ne sme zapustiti mej prizivnih predlogov. Glede prizivnih razlogov pa ne obstoja taka omejitev, kakor jo določa § 503 c. pr. r. glede revizije. — Vsled tega je prizivno sodišče ne le upravičeno, ampak tudi obvezano, da preskusi tudi oceno dokazov prvega sodnika, če jo priziv izpodbija, in da jo reformira, če jo spozna za nepravo.

Glede načina postopanja pri tej presoji ne vsebuje zakon nikakih določnih predpisov, temveč prepušča po §-ih 481 in 488 c. pr. r. docela previdnosti prizivnega sodišča, če hoče v to svrho sprejeti nove dokaze, ponoviti ali dopolniti v I. instanci prevedene dokaze i. t. d. Neprava je trditev revizije, da ne sme prizivno sodišče prvotne ocene dokazov tedaj spremeniti, kadar

ni izvedlo neposredno samo pred seboj dokazov in če skuša to svojo trditev podpreti z določbo §-a 498 c. pr. r.; kajti ta določba le zapoveduje, da mora prizivno sodišče opreti svojo razsodbo na one podatke razprave in dokazovanja, ugotovljene v pravnih spisih in razsodbi I. instance, katerih se uveljavljeni prizivni razlogi ne dotikajo, ne pa na one podatke, koje priziv izpodbija.

V le-tem slučaju tvorile pa so ravno ugotovitve prvega sodnika glede 30letnega izvrševanja sporne služnostne pravice glavni predmet tožnikovega priziva in se je sosebno nepravilna ocena dokazov prvega sodnika navajala kot najvažnejši prizivni razlog. Zatorej razsodbe II. instance niti z revizijskim razlogom št. 2, niti z onim št. 3 §-a 503 c. pr. r. ni moči pobijati.

Kar pa se tiče revizijskega razloga št. 4, češ, da je to po mnenju pritožbe neprava ocena dokazov po prizivnem sodišču, zadostuje sklicevanje na odločbo §-a 503 c. pr. r., po kateri izpodbijanje dokazne ocene ni dopusten revizijski razlog.

Pernuš.

d) K uporabi §-a 45. c. pr. r.

Tožnica je dobila toženčevo živino na svojem travniku, kamor je ušla zaradi nepaznosti njegovih pastirjev. Medtem je prišel toženec; tožnica je vpila, da je travnik njen, ker ga je od sosedu morala kupiti, da si ne da škode delati i. t. d. Toženec je odgovarjal med drugim, da bode že pokazal, čigav je travnik, ali je njen ali pa sosedov, da nima ondi ničesar opraviti, ter je tožnico končno pretepel, potem pa ji rekel: dva moža dobodi, naj Ti škodo precenita, če sem Ti jo kaj napravil, Ti jo bom povrnil.

Tožnica je toženca ovadila kazenskemu sodišču, kjer je bil tudi kaznovan radi tepeža, tožila pa ga je tudi pred civilnim sodnikom radi služnostne prostosti travnika.

Toženec je takoj priznal, da nima nikake služnosti do tega travnika, poudarjal pa, da je tudi nikoli ni hotel izvrševati, da je njegova živina le slučajno ušla nanj in da je tožnici hotel takoj povrniti škodo, če se je katera napravila.

Prvo sodišče je v glavnem razsodilo po tožbenem zahtevku, izreklo pa, da mora tožnica sama trpeti svoje in tožencu povrniti njegove stroške, ker je morala biti po vsem prepričana, da toženec ni hotel po njenem travniku pasti, in ji je hotel povrniti vso škodo, tako, da njena tožba ni bila potrebna.

Na tožničin priziv je prizivno sodišče sklenilo, da mora toženec tožnici povrniti stroške iz razlogov:

Vprašanje je, ali je dal toženec tožnici povod za tožbo. V tem pogledu je uvaževati, da se je toženčeva živina res pasla na tožničinem travniku, da se je toženec zaradi živine s tožnico prepiral in jo pretepel, ter da je pri tem rekel tožnici, da bode že pokazal, čigav je svet, ali njen ali sosedov, in da ona nima ondi ničesar iskati. Razvidi se torej, da je imela tožnica zadosti razloga in povoda za tožbo, ker je toženec s svojim dejanjem in govorjenjem jasno pokazal, da si lasti pravico do pašnje na njenem svetu, odnosno, da zanikuje celo njeno last.

Toženec je v reviziji ponavljal, da si ni lastil pašne pravice, niti da je zanikaval tožničino last do travnika, temveč da je dotične besede le izustil na tožničino bahato vpitje, češ, da je travnik njen.

C. kr. najvišje sodišče je dne 16. februarja 1904 pod št. 2398 revizijo zavrnilo in potrdilo odločbo prizivnega sodišča z razlogi vred.

Dr. V.

e) Ali je dovoljena prisilna uprava pri podjetjih periodičnih tiskovin?

S sklepom z dne 20. septembra 1903 je okrožno sodišče v Kutni gori dovolilo prisilno upravo časopisov »Stráž na Kladském pomezí« in »Náchodské Noviny«, katere je izdaval in urejeval dolžnik-zavezanec. Vsled dolžnikovega rekurza je višje deželno sodišče v Pragi ta sklep izpremenilo s sklepom z dne 15. oktobra 1903 in odbilo predlog zahtevajočega upnika za dovolitev prisilne uprave onih časopisov.

C. kr. najvišje sodišče je z odločbo 17. novembra 1903 št. 15.966 obnovilo prvosodni sklep iz leh-le razlogov:

Predlog zahtevajočega upnika, naj se mu v svrhu izterjanja njegove izvršljive terjatve proti dolžniku Jožefu K., uredniku,

izdajatelju in lastniku časopisov »Stráž na Kladském pomezí« in »Náchodské Noviny«, dovoli izvršba s prisilno upravo navedenih časopisov, označuje dovolj določno po zmislu §-a 54 št. 3 izvrš. r. tiste imovinske dele, na katere naj se dovoli izvršba, ker je osobito z navedbo, da je dolžnik lastnik teh časopisov, jasno povedano, da zahtevajoči upnik zahteva prisilno upravo gospodarskega podjetja po §-u 341 izvrš. r., katero se dovršuje baš z izdajanjem onih periodičnih časopisov, da bi si poiskal z dohodkom tega podjetja plačilo svoje izvršljive terjatve.

Ako ugovarja dolžnik v svoji pritožbi, da na podjetje periodičnih časopisov in njih prodajo po čl. V. zadnji odst. uvod. zakona k obrtnem redu ni moči uporabljati tega obrtnega reda, to ne ovira, da bi se ne opravilo izvršilo; kajti po §-u 341 izvrš. r. se ne vodi eksekucija le na podjetja, upravljana po obrtnem redu, ampak je dovoljena tudi na druga podobna gospodarska podjetja, s kojih dohodkom se plača upnik, in vrhu tega ni mogoče prištevati podjetja za izdavanje periodičnih tiskovin med izjeme, v §-u 341 izvrš. r. navedene, če se uvaža, da izvrševanje tega podjetja v bistvu tudi ni odvisno od podjetnikove osebe; zato je mora biti podjetje samo na sebi, ne pa deloma moč podjetnikova, tisti vir, odkoder zajme upnik plačilo.

II.

Okrajno sodišče v Náchodu je s sklepom dne 22. septembra 1903 zavrnilo predlog zahtevajočega upnika za uvedbo prisilne uprave periodičnih časopisov S. in N., ki jih zavezanec izdava in urejuje v Náchodu, ker po izrecnem predpisu čl. V. p) razglas. patenta k obrtnem redu z dne 20. decembra 1859 št. 227 drž. z. za podjetja periodičnih tiskovin in njih prodajo ne veljajo določbe obrtnega reda in tudi ni mogoče smatrati takih podjetij za obrtna podjetja po zmislu §-a 341. izvrš. r., pri katerih se lahko izvede prisilna uprava.

Okrožno sodišče v Kralj. Gradcu je s sklepom z dne 17. oktobra 1903 izpremenilo ta ukrep in dovolilo dotično prisilno upravo.

Razlogi.

Po §-u 3 tisk. zak. z dne 17. decembra 1862 št. 6 drž. z. z l. 1863 je pravo spise tiskati, jih izdajati in z njimi trgovati,

urejeno z zakoni o obratnih obrtih; vsak pa lahko spise, ki jih je sam napravil ali katere je ustvaril po svojem samostojnem načrtu s pomočjo drugih, sam izdava in prodaja. To upravičenje je seveda odvisno od dovoljenja in drugih predpisov policijskih uradov. Po §-u 15 zak. z dne 15. marca 1883 št. 39 drž. z. — obrtne novele — smatra se v odst. 1. za koncedovani obrt vsak obrt, ki mehanično razmnožuje literarne ali umetniške izdelke, ali ki trgujejo s temi izdelki. Zavezanec je po navedbi zahtevajočega upnika urednik in izdajatelj časopisov S. N. On torej izdaja spise, katere je bodisi sam izdelal, ali katere je izdelal po svojem samostojnem načrtu s pomočjo drugih, on trži s temi časopisi, ker jih prodaja bodisi posamezno ali pa svojim naročnikom. Zavezanec izvršuje torej z urejeva njem, izdajanjem in prodajanjem omenjenih časopisov koncedovani obrt. Ker pa je po §-u 341 izvrš. r. na obrtna podjetja sploh dopustna eksekucija s prisilno upravo ali z oddajo v zakup in le pri koncedovanih ali rokodelskih obrtih, za kojih izvrševanje je treba posebne sposobnosti, ni dovoljena ta eksekucija, ako izvršuje obrt imetnik obrta sam ali največ s štirimi pomočniki, ta izjema pa ni sedaj dokazana, torej ni zakonite ovire, da se predlogu zahtevajočega upnika za dovolitev izvršila ne bi ugodilo.

Revizijski rekurz eksekuta je zavrnilo c. kr. najvišje sodišče z odločbo z dne 19. novembra 1903 št. 16.052, ker po §-u 341 izvrš. r. izvršilo ni omejeno na podjetja, urejena po obrtnem redu, ampak je tudi na druga, podobna pospodarska podjetja, s katerih dohodki upnik lahko doseže plačilo, dovoljeno, in ker se podjetje za izdajanje periodičnih tiskovin ne more prištevati med izjeme, naštete v §-u 341 izvrš. r., če se uvaži, da izvrševanje podjetja v bistvu ni spojeno z osebo podjetnika, in je podjetje samo na sebi, ne pa osebna delavna moč podjetnikova, vir, iz kojega lahko doseže upnik plačilo.

»Právník.«

Izpred upravnega sodišča.

Obrtno pravo.

Ako se izda pismeno posvarilo po §-u 138 lit c) obrtnega reda, je smatrati to za kazensko postopanje obrtne policije. Kot obrtnopolijska ureditev po zmislu §-a 54 obrt. r. se značijo le splošne odredbe, ne pa ukazi za posamezen slučaj.

C. kr. upravno sodišče je na pritožbo Z.-a v Pragi proti odloku notr. ministrstva z dne 21. julija 1902, št. 30.616, zadevajočemu prepoved ženske postrežbe v gostilniškem obrtu pritožnika, spoznalo z odločbo 9. marca 1904 št. 2398 za pravo: Izpodbijana odločba, v kolikor vzdržuje prepoved uporabe ženskih pomočnic, je v zakonu neutemeljena in se razveljavi; sicer se pa pritožba kot nedopustna zavrne.

Z izpodbijano odločbo se je vzdržala odredba magistrata v Pragi z dne 6. novembra 1901, št. 184.510, s katero se je gostilničarju Z. v Pragi na podlagi §-a 54 obrtn. r. nadaljnja uporaba žensk kot natakaric i. dr. v gostilniškem in krčmarskem obrtu prepovedala, in obenem z ozirom na njegovo vedenje pri obratu imenovanega obrta po §-u 138 lit. c) obrtn. reda izdalo prvo pismeno posvarilo.

Pritožba, ki jo je vložil Z. pri tem sodišču proti celi vsebini izpodbijane odločbe, odreja slednji vsako zakonitost, deloma zato, ker manjka tu vsaka dejanska podlaga, ki bi opravičevala izdati take odredbe, deloma zato, ker se prepoved ženske postrežbe ne da utemeljevati s predpisi §-a 54 obrt. reda.

Za razsodbo upravnega sodišča so bili merodajni naslednji razlogi:

V kolikor se obrača pritožba proti ukoru, ki ga je dobil pritožnik, bilo jo je z ozirom na § 48 zakona o upravnem sodišču, po kojem so policijske kazni izvzete od tusodnega razsojevanja, zavrniti, ker je nedopustna. Zakaj, akopram ni pismeno posvarilo, ki ga določa § 138 lit. c) obrt. r., navedeno v §-u 131 ib. med obrtnopolijskimi kaznimi, ima vendar značaj oblastvenega kaznovanja »dejanj, s katerimi se krati zakonita zahteva zanesljivosti«. Zakon namreč noče, da bi koj prvič, ko se kaj

takega zagreši, nastopila kazen, ki jo določa § 131 *lit. d)* obrt. r., da se namreč obrtna pravica odvzame, ampak ima zato spočetkoma milejše sredstvo, da prisili odpornika, in to je ravno oblastveno posvarilo s pravnim nasledkom, da se dotičniku, ako ne ugotovi opetovanim svarilom, kratkomalo odvzame obrt. To posvarilo je torej tako po svojem povodu, kakor po svojem smotru prištevati kazenskemu postopanju v zmislu obrtne policije.

Nasprotno pa je spoznalo upravno sodišče, da je pritožba, v kolikor se obrača proti prepovedi, izdani pritožniku zaradi ženske postrežbe, utemeljena. Zakaj § 54 odst. 2 *ib.*, na kojega se opira izpodbijani odlok, oziroma z njim spojena obrtnooblastvena odredba, dopušča sicer res obrtnopolicijsko uredbo gostilničarskega in krčmarskega obrta, po kateri je moči naložiti takim obrtom iz javnih ozirov potrebne omejitve. Toda pod »ureditev« v zmislu tega mesta zakona sodijo le splošne odredbe, ki naj veljajo in naj se uporabljajo enako za dotični obrt, torej za vse gostilničarje in krčmarje v obsegu, ki ga določa odredba. Ako se pa izdado omejitvene odredbe le proti posameznim obrtnikom, tega ni moči smatrati za ureditev gostilničarskega in krčmarskega obrta sploh, ker se s tem ne uvede nobeno za ta obrt veljavno ravnilo ampak nasprotno uvede šele različnost obratov med obrti enake vrste. Za tako odredbo pa je smatrati prepoved, ki se je izdala pritožniku. Okolnost, ki jo je navedel zastopnik toženega oblastva na javni ustni razpravi, da se je enaka prepoved izdala tudi mnogim drugim obrtnikom iste vrste v Pragi, odredbi še ne more podati značaja splošnega navodila, ampak nam kaže le veliko število posameznih odredb. Ker pa taka posamezna prepoved v predpisih §-a 54 *lit. c)*, ki so služili obrtnemu oblastvu za podstav, ni utemeljena, in ker tudi obrtni red nima določila, iz kojega bi se dalo izvajati, da so oblastva upravičena, take omejitve posameznemu obrtniku naložiti, je moralo upravno sodišče razveljaviti ta del izpodbijane odločbe, ne da bi se mu bilo treba spuščati v ona izvajanja pritožbe, v kojih se oporeka resničnost dejanskega stanu.

Dr. R. pl. A.

LISTEK.

I. znanstveni shod čeških pravnikov v Pragi.

Za binkoštno dni napovedan, se je ta shod po soglasnih poročilih sijajno obnesel in najširši javnosti dokazal, da je treba češkoslovanski narod na slehernem kulturnem polju vpoštovati in da se tudi njegovo pravništvo lahko meri z najnaprednejšimi narodi. Udeležba je bila naravnost velikanska, seveda pretežno s Češkega in Moravskega, a poslali so na shod svoje zastopnike tudi oddaljeni slovanski narodi. Ministrski predsednik pl. Koerber se je kot pravosodni minister dal zastopati po višjesodnem predsedniku vitezu Wesselem. — Program je bil razdeljen na prijateljske sestanke, slavnostne shode in odsekovne seje. Seveda ne moremo na tesnem našem prostoru vsega popisati. Le nekatere pojave, ki nam predočujejo težnje češkega pravništva, njegovo stališče in razvoj v javnosti sploh in pravni vedi posebej, naj ob kratkem zabeležimo.

Na I. slavnostnem shodu binkoštno nedeljo v krasnem Pantheonu je prvi izpregovoril protektor shoda najvišji maršal kral. češkega Juri knez z Lobkowicz in med drugim rekel:

Današnji shod dokazuje, da je temeljito duševno delo na polju pravne vede, katero so v drugi polovici minulega stoletja izvršili možje češkega naroda, doseglo zadostno višino, da se z uspehom poskusi sklicati češko pravništvo na samostojno znanstveno posvetovanje. Tega pa ni umevati tako, kakor da bi bila gojitev pravne vede v češkem jeziku nekaj novega. Kajti iz svoje zgodovine vemo, da se je prejšnja stoletja v tem kraljevstvu tako, kakor sodstvo, vršilo tudi zakonodajstvo v češkem jeziku, in to ob času, ko se je v mnogih sosednih deželah rabil domači jezik pri tem le redkokdaj, ali se pa sploh ni. Če je pa res, da stanje zakonodajstva in pravila, po katerih se v gotovi deželi in v gotovi dobi izdajajo sodne odločbe, so le praktičen izraz znanstvenih, tisti čas ondu veljavnih pravnih nazorov, potem bi bilo tako že dovolj izpričano, da je češki jezik gojilo tisti čas pravništvo v

znanstvene svrhe. O tem pa imamo še očitnejše dokaze. Iz onih časov se nam je ohranila cela vrsta često izbornih pravniških del, na katera danes lahko s ponosom gledamo kot na spomenike znanstvenih uspehov naših prednikov. Tu zadošča navajati: Knjigo Rožmbersko, spisano v štirinajstem stoletju, dalje poznejša dela odličnih pravnikov, kakršni so bili Andrej z Dubé, Ctibor Tovačovský s Cimburka, Viktorin Kornel iz Všehrd, Briek z Zlicka, Pavel Kristián z Koldína in drugi, in po pravici se smemo ponašati, da je v štirinajstem, petnajstem in šestnajstem stoletju stala češka veda na isti stopnji, katero je v tedanji dobi doseglo domače pravništvo kateregakoli sosednega naroda. Do dandanes živ dokaz njih pravniške bistrournosti so naše staroslavne deželne deske, ki so se, izhajajoče iz starega pravnega sistema češkega in pretrpevše vsa naslednja stoletja, prilagodile polagoma zahtevam modernega časa, in danes nimajo le v svoji domovini še polne veljave, nego so služile celo za uzor pri ustanovitvi zemljiškoknjižnega reda v nemalo sosednih deželah. Sicer pa se je takratni samostojni razvoj češkega pravnictva v poznejših dobah pač popolnoma ustavil. Mogočni vpliv sistematično obdelavanega rimskega in kanonskega prava, dalje tudi nasledki političnih prevratov v sedemnajstem stoletju, so potlačili stara domača prava ne le na Češkem, nego takorekoč v vsi srednji Evropi. Neugodne poznejše dobe pa niso niti dopuščale, da se bi bilo nadalje v Čehih znanstveno gojilo samostojno tuzemsko pravo. V poznejših stoletjih gotovo ni nedostajalo na Češkem niti praktičnih pravnikov, niti mož, ki so z uspehom zastavljali svoje sile pravniškimi naukom posebej; toda o češkem pravništvu v strogem pomenu besede se tu ne da več govoriti niti glede na jezikovno stran, niti v stvarnem oziru. — Šele v najnovejši dobi je nastala vesela izpremembra. Tedaj, ko se je razdelila staroslavna Karlo-Ferdinandova univerza in ko so se ustvarili samostojni visoki nauki češki, se je v našem narodu iznova obudilo znanstveno življenje, in moglo se je zlasti tudi razviti novo moderno češko pravništvo. Vendar pa stoji le-to povsem na drugih temeljih, kot v minulih dobah. Znanstveno delo naših pravnikov je v neločljivem stiku z znanstvom sosednih zemelj, posebno onih, ki so s Čehi državnopravno spojene v eno monarhijo. Kar se tiče poziti vnega prava, se nam je

ozirati na obstoječe avstrijsko zakonodajstvo; kolikor pa gre za vseobčna pravna načela, je tudi za naše pravnike merodajen celotni moderni razvoj pravnih ved. Tako, kakor sami zajemajo iz znanstvenih virov tujih jezikov, množe tudi s svojimi strokovnimi deli znanstvene pridobitve vsega, z njimi kolegijalno združenega pravištva. Tipični razložek od ostalih pravnikov dela le njih trdna volja: gojiti svojo vedo v svojem jeziku in ne dopuščati, da bise zasluge, katere so si pridobili, kakorkoli prištevale kateremu koli drugemu narodu. Da je moči sedaj kaj takega zahtevati, da se dá tak program daljnemu znanstvenemu postopanju določiti tudi za bodoči čas, to je sad domoljubnega žara in narodne zavednosti vseh sedaj živečih čeških pravnikov. Za to nam je pa v prvi vrsti zahvaliti one zaslužne može, ki se ob ustanovitvi samostojne pravniške fakultete na visoki šoli praški niso strašili težavne naloge, ustvariti novodobno češko pravno vedo. Pridobivši si sami svoje strokovno znanje v tujem jeziku, so dopolnili, dà, po velikem delu nanovo ustvarili potrebno terminologijo, sestavili potrebne spise in učne knjige ter omogočili, da so srečnejši njih učenci vršili svoje študije v lastnem jeziku. — Ne zdi se mi potrebno, v tej slavni skupščini doslovno navajati imen onih ustvariteljev novodobnega samostojnega češkega pravištva; kajti velika večina izmed Vas časti v njih svoje bivše ljubljene učitelje, in nas vse navdaja radost, da taisti možje, ki so stali ob zibelki modernega znanstvenega delovanja v okrilju češkega naroda, stoje danes na čelu prvega znanstvenega shoda čeških pravnikov, kateremu je s tem zagotovljen sijajen uspeh. (Burno, dolgotrajno ploskanje in klici: Ať žije Randa! Skupščina se razvname v viharo ovacijo g. dvornemu svetniku vit. Randi.)

Knez Lobkowicz je dokončal svoj govor s trikratnim slavaklicem cesarju in kralju, čemur je shod pritrdil z burnim navdušenjem.

Zatem je imel predsednik shoda prof. dr. Anton vit. Randa govor, katerega so priobčili radi njegove važnosti tudi nemški strokovni listi. Iz njega naj posnamemo tu nastopno:

Zlasti dve okoliščini sta vplivali, da se letos vrši pravniški shod, deloma štiridesetletnica »Právnícké jednoty v Prazi«,

deloma več kot štiridesetletni obstoj prvega strokovnega časopisa »Právnicka«. K temu je tudi pripomogla splošna želja čeških pravnikov, ki se je izražala zlasti ob slovesnem odkritju spomenika velikega češkega pravnika Viktorina Kornela ze Všehrd v Hrudimu l. 1901. Pomen omenjenih dveh okolišnosti se da pravilno ocenjevati le, če se vpoštevata tedanje nezadovoljivo stanje javnih učilišč in iz tega izvirajoči bedni nivo češke pravniške literature. Ne kot bi morebiti tisti čas nedostajalo čeških učenjakov in profesorjev na najvišjih učiliščih — toda učili in objavljali so svoja dela skoro skozinsko v nemškem jeziku, ki je zlasti izza terezijanske in jožefinske dobe stopil na mesto latinskega. Saj je bila višja vzgoja v zakonodajstvu in po velikem delu tudi javna uprava pri tedanjem globokem propadu češkega naroda skoro izključno nemška. Imeli nismo ne gimnazij, ne visokih šol. Na praškem vseučilišču, ki ga je bil Karol IV. slavnega spomina ustanovil incolis regni Bohemiae, se je z neznatnimi izjemami poučevalo v nemščini. In vendar je bila pretežna večina slušateljev, da, celo velik del profesorjev, češke narodnosti in hrepenelo se je po predavanjih v materinščini. Edina enakopravno znanstvena zavoda sta bila Kralj. češko društvo znanosti v Pragi in Češki Museum. A za organsko in uspešno gojitev znanosti je vsakemu samostojnemu, zavednemu narodu neizogibno treba dobro zasedenih visokih šol, ki ne vzgajajo le uradnikov, odvetnikov, bogoslovcev, zdravnikov, srednješolskih profesorjev, tehnikov i. t. d., nego ki je njih glavni smoter, brezpogojno gojiti vedo samo na sebi ter v tesni zvezi z znanstvenimi društvi, zlasti z akademijami delati vedi in narodnemu napredku vedno in vedno nova pota in vzore. Le na tej poti morejo dandanes narodi doseči višine vede in le tako si morejo v težki narodnostni konkurenci priboriti in zagotoviti trajne socialne in gospodarske uspehe. V tem oziru je veda v resnici sila! Po pravici je zategadelj javno mnenje težilo za ustanovitvijo čeških visokih šol. Znanstvenih zavodov se pa ne da kar na lepem ustvariti, niti z mogočno besedo pričarati iz tla! Tu je šlo torej za to, da se polagoma pripravijo tla in material za najvišje znanstvene zavode in da se nasproti prezirnim sodbam neprijaznih strank dokaže, da so med češkim narodom sposobne moči, ki bi različne panoge znanstva z uspehom gojile v češkem jeziku.

In zlasti tej nalogi naj bi na polju pravne in državne vede služila »Právnická jednota« in glavno njeno glasilo »Právnik«. In služila sta ji vestno. Naše nade nas niso varale. Pri obeh so se sredotočile najboljše moči čeških pravnikov, teoretičnih in praktičnih, v obeh se je delalo vztrajno in navdušeno. Ti dve organizaciji pa naravno nista mogli nadomeščati češke pravniške fakultete; a bili sta ji mogočna pripravnica.

V Právnicki jednoti osredotočena obilica delavnih sil, redna znanstvena predavanja v društvu, nešteto v Právniku in pozneje tudi v drugih znanstvenih listih priobčenih strokovnih razprav, kakor tudi istočasno izhajajoči samostojni pravniški spisi, od katerih jih je bilo mnogo z nagrado obdarjenih od »Právnicke jednote«, so polagoma vzgojili celo vrsto znanstveno izšolanih in s predavanji v pravniškem društvu izkazanih gojiteljev vede. Izbrane moči jurisprudence so se pod vodstvom starejših docentov — seveda v nemškem jeziku — habilitovali na visokih šolah v Pragi in na Dunaju. In trajalo ni dolgo — komaj dve desetletji, in že smo imeli rod izkušenih znanstvenikov! In ko se je potem vsled ugodnih političnih razmer storil korak za jezikovno delitev praške univerze (tega nismo mi iskali), nam je bilo mogoče — ne glede na že obstoječe češke učne stolice — pokazati na ugledno število sposobnih docentov, katerim so se brez skrbi mogle zaupati profesorske stolice!

Častita skupščina! Odhajaja v kratkem v zasebnost in natanko poznavajoč stanje javnih stvari, smem brez strahu izjaviti, da se ni dala češka pravniška fakulteta v svoji znanstveni težnji nadkriliti od nobene druge v Avstriji — in da se, upam, tudi v prihodnje ne bode. In vse, kar sem slišal pohvalnih sodb o odlični kvalifikaciji čeških pravnikov iz ust poklicanih najvišjih sodnikov, učenjakov in ministrov, potrjuje izborni glas, katerega so češki pravniki vedno uživali. — Vznescena naloga, katero je prej gojila Právnická jednota: namreč vedno in vedno iskati nove sile, je od tega časa prešla seveda na češko državo in pravoznanstveno fakulteto. In tu smem vočigled mnogim napadom nepoklicanih s ponosom poudarjati, da nima, izvzemš dunajske pravniške fakultete, nobena druga v Avstriji tako močnega naraščaja docentov, kot praška češka fakulteta. Tu imamo krepko jedro in kali profesorskega kolegija za bodočo

neizogibno moravsko univerzo, katero sme češki narod ne le po svojem številu in davčni moči, nego tudi po svoji historični preteklosti in omiki ter po svojem eminentnem gospodarskem razvoju po vsi pravici zahtevati.

Pa tudi v drugem oziru sta češko pravniško društvo in njegovo glasilo, »Právník«, služila razvoju češkega pravníštva in občnemu prospehu. Brez pretiravanja se lahko trdi, da sta oba instituta odločno ugodno vplivala na to, da se je dvignil nivô pravosodja in javne uprave, kakor tudi odvetništva v čeških deželah. K temu uspehu sta pa izza osemdesetih let ne malo prispevali tudi moravskočeško društvo pravnikov, »Moravská jednota právnická v Brně« in njegovo glasilo »Zprávy morav. jednoty právnické«. Stalni stiki teoretikov in praktikov, vzajemne izmene bogatih izkušenj praktičnega življenja s pridobitvami in napredkom pravne vede so na veleplodonosen način prispevale, da se je oživilo, pospešilo in dvignilo izvršujoče pravosodje, ki se sicer kaj rado pogreza v pedantsko rokodelsko opravilo, katero ne more ustrezati niti potrebam naglo napredujočega življenja, niti zahtevam višje socialne pravičnosti — juris aequi.

(Konec prihodnjič.)

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. junija 1904.

— (Odvetniška zbornica kranjska.) Dne 31. pr. m. popoldne se je vršil redni občni zbor odvetniške zbornice kranjske. Predsednik g. dr. Majaron je otvoril zborovanje in konstatiral sklepčnost. Zapisnikar je bil gosp. dr. Vodušek, overovateljja zapisnika pa gg. dr. Tominšek in dr. Kokalj. Prva točka dnevnega reda je bila letno poročilo odborovo o poslovanju v zadnji upravni dobi. Iz tega poročila, katerega je podal g. predsednik, posnamemo naslednje. Poslovnih števil, katere je imelo rešiti predsedstvo, oziroma odbor, je bilo 336. Odbor je imel 16 sej, zbornica sama pa je imela 2 izredna občna zbora. Število zborničnih članov se je skrčilo za enega, tako da jih je sedaj vpisanih 40 v imeniku odvetnikov. Nekemu odvetniškemu kandidatu se je zabranil vpis med odvetnike, in je stvar sedaj pri najvišjem sodišču. Odvetniških kandidatov je prirastlo 5,

izbrisan pa je bil eden, tako da jih je sedaj vpisanih vsega skupaj 16. Enemu odvetniku, ki se je preselil s Štajerskega, je odbor štajerske zbornice delal težave in bil mnenja, da se ga ne more še vpisati med kranjske odvetnike, kar je pa vendar storil naš odbor. Stvar se je predložila v rešitev justičnemu ministrstvu, katero je izreklo, da je postopanje našega odbora pravilno. Ex-offo zagovornikov je bilo imenovati v 100 kazenskih slučajih, in sicer 35 porotnih in 65 navadnih. Za civilne stvari je bilo treba postaviti 30krat zastopnike revnih. Vidi se torej, da je breme brezplačnega zastopanja zopet znatno naraslo. Izmed pritožeb zastran postopanja odvetnikov jih je bilo 13 popolnoma neosnovanih, zaradi 6 slučajev pa je disciplinarni svet uvedel postopanje. Poleg tega je disciplinarni svet obsojil 1 odvetniškega kandidata zaradi več prestopkov v denarno kazen 200 kron. Odboru je došlo več važnih dopisov v stanovskih zadevah, katere je odbor sklenil predložiti občnemu zboru. Ko se je lansko poletje začela ravnopravnost slovenskega jezika na Koroškem na nečuden način kršiti, je proti temu odbor vložil pritožbo, opiraje se na § 27 e odv. reda, na c. kr. justično ministrstvo. Istim povodom sklicanega prvega shoda slov. odvetnikov v Ljubljani se je odvetniška zbornica oficijalno udeležila. Nadalje je bila zastopana po svojem odborniku g. dru. Krisperju v sejah stalne delegacije odvetniških zbornic na Dunaju, in je tudi brzojavno pozdravila prvi shod čeških odvetnikov, ki se je o binkošti letos vršil v Pragi. — Zbor je to poročilo odborovo vzel soglasno na znanje. Nadalje je predsednik gosp. dr. Majaron poročal o letnem računu zbornice, ki je bil soglasno odobren, in glede proračuna nasvetoval, naj se sklepanje o njem odloži k naslednji točki, ki se tiče ustanovitve pomožne blagajne pri zbornici. — Na to so se vršile dopolnilne volitve v odbor in disciplinarni svet. V odbor so bili iznova izvoljeni g. dr. Papež za podpredsednika, g. dr. Suyer za člana, g. dr. Štempihar za namestnika; v disciplinarni svet pa gg. dr. Vilfan in dr. Kušar za člana, g. dr. Tominšek pa za namestnika. — Sledili so nato odborovi predlogi. G. dr. Krisper je poročal o ustanovitvi pomožne blagajnice pri zbornici in predlagal, naj se ustanovi taka blagajna za podporo brez krivde pomoči potrebnih odvetnikov ter odvetniških kandidatov in po meri sredstev tudi vdov in sirot zborničnih članov; za dotiranje te blagajne naj bi se v prvi vrsti po možnosti uporabljali prebitki letnih zborničnih računov, nadalje pa tudi vse disciplinarne in redovne kazni odvetnikov in odvet. kandidatov; zato se odboru naroča, da v tem smislu vloži peticijo za premembo disciplinarne statuta. Po nekaterih pojasnilih g. predsednika v tej zadevi se sprejme soglasno odborov predlog, kakor tudi predlog gosp. dr. Krisperja, da se z ozirom na to zbornični prispevek za prihodnje leto zviša na 20 K. — Nadalje je poročal odbornik g. dr. Krisper o dopisu, v katerem justično ministrstvo želi izvedeti mnenje zbornice, ali naj bi se poizkusili dogovori med sosednimi državami, da bi se obojestransko pripuščali odvetniki pred oblastva v obmejnih krajih sosedne države. Predlagal je v imenu odbora, naj se ministrstvu naznani, da odvetniška zbornica nima nobenega razloga, priporočati take preuredbe. Ta

predlog je soglasno obveljal. — G. predsednik dr. Majaron je poročal o pravnem slučaju nekega dunajskega odvetnika, ki je bil obsojen plačati ogromno odškodnino zaradi pomote svojega uradnika v nekem eksekucijskem predlogu. Dotična odločba najvišjega sodišča z dne 30. septembra 1903 št. 10.694 izreka pravne nazore, ki imajo lahko najhujše posledice za odvetniško poslovanje, in zato odbor predlaga, da se zbornica pridruži v polnem obsegu pritožbi, katero je v tem pogledu že vložila štajerska odvetniška zbornica na justično ministrstvo. Sprejeto soglasno. — G. predsed. dr. Majaron je končno v imenu odbora poročal o načrtu zakona, ki ga je zveza odvetnikov v poslanski zbornici že predložila in ki meri na to, da bi se odvetnikom dala pravica legalizovati zasebne listine. Sprejel se je predlog, da zbornica ta načrt odobruje in izreka poslancu dr. Schückerju priznanje za njegov trud v stanovskih zadevah. — G. predsednik končno naznani, da mu je ravnokar došla prošnja »Društva slovenskih odvetniških in notarskih uradnikov«, da naj bi se uvedel popolni nedeljski počitek v odvetniških pisarnah. Po daljši razpravi se sklene na predlog g. dr. Kušarja, da se ta prošnja odstopi najprvo odboru v posvetovanje. S tem je bil dnevni red rešen in je predsednik zaključil žurno zborovanje.

— (Osobne vesti.) Světniki viš. dež. sodišča v Gradcu F. Lulek, Fr. Tomšič in Al. Torggler so dobili naslov in značaj dvornega svetnika. Imenovani so: dež. sod. svetnik L. Perko v Celju predsednikom okrožnega sodišča v Mariboru, dež. sod. svetnik dr. I. Pevetz v Mariboru svetnikom viš. dež. sodišča v Gradcu, dež. sod. svetnik St. Katziantschiz v Celju višjesodnim svetnikom, dež. sod. svetnik dr. A. Feldner v Gradcu svetnikom viš. dež. sodišča v Gradcu, sodni tajnik F. Kermek dež. sod. svetnikom v Mariboru. — Premeščen je: dež. sod. svetnik Fr. Garzarolli pl. Thurnlack iz Kamnika v Celje.

— (Odvetniški shod) so imeli dne 17. maja v Zagrebu odvetniki iz Hrvatske in Slavonije. Zbralo se jih je okolo 100. Posvetovali so se najprvo o vladnem načrtu novega reda in društvenega statuta za odvetnike in odv. kandidate ter sklenili soglasno izjavo, da se odklanja sistem imenovanja odvetnikov, odklanja »numerus clausus« in zahteva slobodo premestitve odvetniškega sedeža. Nadalje se je skupščina izrekla glede odvetniškega tarifa proti avstrijskemu sistemu treh tarifnih razredov in za kombinacijo nemškega pavšalnega sistema z avstrijskim specijalnim. Sklenilo se je sklicati vsako leto vsaj jeden odvetniški shod in izvolila se je sedmorica, ki naj zbira gradivo za take sestance in določa dnevni red, tudi proučuje vprašanje o posebnem odvetniškem glasilu. Drugo leto bosta eden shod v Osijeku, a izvenredni v Zagrebu.

»Slovenski Pravnik« izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva »Pravnika« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26; naroča se tudi pri O. Fischerju, knjigotržcu v Ljubljani, na Kongresnem trgu.

